

V E N D I M
Nr. 3, datë 27.9.2002

NË EMËR TË REPUBLIKËS

Kolegjet e Bashkuara të Gjykatës së Lartë të përbëra nga:

Thimjo Kondi	Kryesues
Perikli Zaharia	Anëtar
Kristaq Ngjela	Anëtar
Ylvi Myrtja	Anëtar
Spiro Spiro	Anëtar
Agron Lamaj	Anëtar
Natasha Sheshi	Anëtare
Artan Hoxha	Anëtar
Metush Saraçi	Anëtar
Valentina Kondili	Anëtare
Vladimir Metani	Anëtar
Zamir Poda	Anëtar
Bashkim Caka	Anëtar
Nikoleta Kita	Anëtare
Evgjeni Sinoimeri	Anëtare
Irma Bala	Anëtare
Vladimir Bineri	Anëtar

në seancën gjyqësore të datës 27.9.2002 morën në shqyrtim çështjen nr. 4 që i përket:

TË PANDEHURIT:VLADIMIR OZMAJ

AKUZUAR: Për veprën penale të vjedhjes me anë të mashtrimit,
kryer në bashkëpunim, parashikuar nga nenet 143/1
e 25 të Kodit Penal.

OBJEKTI: Vleftësim i ndalimit dhe caktim i masës së sigurimit personal.

Nenet 245 dhe 259 të Kodit të Procedurës Penale.

Gjykata e Rrethit Gjyqësor Durrës me vendimin nr. 7, datë 11.1.2002, ka vendosur:

Vleftësimin të ligjshëm të ndalimit të shtetasit Vladimir Ozmaj.

Caktimin si masë sigurimi personal për shtetasin Vladimir Ozmaj atë të arrestit në burg.

Gjykata e Apelit Durrës me vendimin nr. 4, datë 7.2.2002, ka vendosur:

Shfuqizimin e vendimit nr. 7, datë 11.1.2002, të Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Durrës.

Kundër vendimit të Gjykatës së Apelit Durrës ka bërë rekurs prokurori, duke parashtruar këto shkaqe:

- Se, pavarësisht që shtetasit Vladimir Ozmaj nuk i është komunikuar akuza me akt të shkruar, ai ka marrë dijeni për të, nga prokurori, gjatë gjykimit për vleftësimin e ndalimit dhe caktimit të masës së sigurimit personal.

Kolegji Penal i Gjykatës së Lartë me vendimin nr. 278, datë 23.4.2002, duke arsyetuar se për problemin e paraqitur ka praktika të ndryshme gjyqësore, ka vendosur:

Kalimin e çështjes që bën fjalë për të pandehurin Vladimir Ozmaj, për gjykim, në Kolegjet e Bashkuara të Gjykatës së Lartë për unifikim të praktikës gjyqësore.

KOLEGJET E BASHKUARA TË GJYKATËS SË LARTË,

pasi dëgjuan relatimin e anëtarëve Vladimir Bineri dhe Agron Lamaj,
pasi dëgjuan prokurorin Artur Selmani, i cili kërkoi ndryshimin e vendimit të Gjykatës së Apelit Durrës dhe lënien në fuqi të vendimit të Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Durrës,
mbrojtësi i të pandehurit nuk u paraqit,
dhe pasi shqyrtuan çështjen në tërësi,

V Ë R E J N Ë:

Në muajin korrik të vitit 2000 shtetasi Vladimir Ozmaj, nëpërmjet vjehrrës së tij, Zenepe Rugova, i ka marrë të dëmtuarës Teuta Core një shumë prej 8500 dollarë për t'i siguruar një vizë për në Amerikë për vajzën e saj, por, me gjithë interesimin e vazhdueshëm të të dëmtuarës Teuta, ka vazhduar ta mbajë me mashtrime dhe as nuk i ka siguruar vizën e as nuk i ka kthyer lekët.

Në këto rrethana, e dëmtuara Teuta, më datën 30.6.2001, ka bërë kallëzim në polici ndaj shtetasit Vladimir Ozmaj për këtë vjedhje me anë të mashtrimit.

Më datën 4.10.2001, i akuzuari Vladimir është pyetur për këtë fakt nga oficeri i Policisë Gjyqësore të Prokurorisë pranë Gjykatës të Shkallës së Parë Durrës. Procesverbali i mbajtur gjatë pyetjes është emërtuar “Mbi deklarinimin nga personi ndaj të cilit zhvillohen hetime”. Nga procesverbali rezulton se i akuzuari është njoftuar përse akuzohet dhe konkretisht: “Organi i Prokurorisë Durrës ka filluar mbi bazën e kallëzimit të bërë nga shtetësja Teuta Core procedimin penal nr. 283, që bën fjalë për veprën penale të parashikuar nga neni 143 i Kodit Penal. Në këtë kallëzim akuzoheni ju dhe vjehrra juaj, Zenepe Rugova, për mashtrimin që i keni bërë Teuta Cores, së cilës, pasi i keni premtuar për t'i çuar në Amerikë vajzën Aida me vizë amerikane, i keni marrë asaj 8500 dollarë amerikanë dhe, pasi nuk keni realizuar këtë marrëveshje të lidhur midis jush, nuk ia keni kthyer akoma asaj 8 500 dollarët. Sa më sipër, në këtë çështje keni dhe të drejtën ligjore të mbroheni me avokat mbrojtës, në rast se nuk kërkon, atëherë jepni shpjegime rreth kësaj ngjarjeje duke iu përgjigjur pyetjeve”.

Më datën 26.11.2001, prokurori i Durrësit, bazuar në nenin 253/1 të Kodit të Procedurës Penale, ka nxjerrë urdhrin për ndalimin e shtetasit Vladimir Ozmaj, për veprimin e mësipërm, me arsyetimin se në ngarkim të tij ekzistonin të dhëna të mjaftueshme dhe bindëse se ai kishte kryer në bashkëpunim dhe me të tjerë veprën penale të vjedhjes me anë të mashtrimit, parashikuar nga nenet 143/1 e 25 të Kodit Penal dhe se ekzistonte rreziku që ai t'i fshihej hetimit dhe gjykimit.

Më datën 10.1.2002 bëhet ekzekutimi i urdhrin të ndalimit nga oficeri i policisë gjyqësore dhe njoftohet prokurori.

Më datën 11.1.2002 prokurori ka paraqitur në gjykatë kërkesën për vlerësimin e ndalimit dhe caktimin e masës së sigurimit për Vladimir Ozmaj. Gjatë gjykimit, prokurori ka deklaruar: “...nga hetimet e bëra për procedimin penal nr. 283 është krijuar baza e nevojshme e të dhënave se ky shtetas ka kryer veprën penale të parashikuar nga nenet 143/1 e 25 të Kodit Penal, vjedhje të pasurisë me anë të mashtrimit në bashkëpunim. Avokati i të ndaluarit ka pretenduar se mungojnë elementet e veprës penale, nuk ekzistojnë kriteret e nenit 253 të Kodit të Procedurës Penale, klienti i tij nuk ka marrë njoftimin e akuzës, ai nuk është marrë i pandehur.

Me vendimin nr. 7, datë 11.1.2002, Gjykata e Rrethit Durrës vlerëson si të ligjshëm ndalimin dhe cakton si masë sigurimi atë të arrestit në burg për Vladimir Ozmaj me këtë arsyetim: “Meqenëse ekzistojnë kushtet dhe kriteret ligjore të parashikuara nga neni 253 i Kodit të Procedurës Penale, paragrafi i parë, si dhe kushtet dhe kriteret ligjore të parashikuara nga nenet 228, 229, 230 të Kodit të Procedurës Penale, të cilat përligjin masën e sigurimit personal të kërkuar nga prokurori në seancë gjyqësore, gjykata çmon se kërkesa e tij duhet pranuar”.

Më datën 17.1.2002 Vladimir Ozmaj është marrë i pandehur, për veprën penale të vjedhjes me anë mashtrimi, në bazë të neneve 143/1 të Kodit Penal.

Me vendimin nr. 4, datë 7.2.2002, Gjykata e apelit Durrës ka shfuqizuar vendimin e mësipërm të Gjykatës së Rrethit Durrës me arsyetimin se ndaj të ndaluarit nuk janë kryer veprimet procedurale në lidhje me marrjen të pandehur dhe njoftimin e akuzës për veprën penale që dyshohet. Sipas Gjykatës së apelit, në momentin e marrjes së masës së sigurimit të “arrestit në burg”, shtetasi duhet të ketë cilësinë e të pandehurit në vështrim të nenit 34, 230/1 të Kodit të Procedurës Penale.

Me vendimin nr. 278, datë 23.4.2002, Kolegji Penal i Gjykatës së Lartë ka vendosur kalimin e çështjes në Kolegjet e Bashkuara të Gjykatës së Lartë për unifikimin e praktikës gjyqësore për t'u shprehur nëse ligji procedural penal dhe mbrojtja e interesave të të pandehurit në gjykim e kërkojnë të domosdoshme marrjen e personit si të pandehur dhe njoftimin e akuzës nga organi procedues më parë se të caktohet masa e sigurimit personal nga ana e gjykatës.

Problemi që shtrohet për t'u diskutuar dhe që ka ardhur për unifikim në Kolegjet e Bashkuara të Gjykatës së Lartë lidhet me faktin nëse mund të caktohet një masë sigurimi pa u marrë personi, më parë, si i pandehur.

Problemi i shtruar për diskutim duhet parë dhe trajtuar në frymën e:

Konventës Europiane të të Drejtave të Njeriut.

Kushtetutës shqiptare.

Ligjit nr. 7905, datë 21.3.1995, me të cilin është miratuar Kodi i Procedurës Penale.

Në Konventën Europiane të të Drejtave të Njeriut problemi i shtruar për zgjidhje pasqyrohet dhe shtjellohet në nenin 5 të saj dhe, më konkretisht, në pikat 1/c, 2 e 3 ku thuhet:

1. Çdo person ka të drejtën e lirisë dhe të sigurisë. Askujt nuk mund t'i hiqet liria, me përjashtim të rasteve që vijnë dhe në përputhje me rrugët ligjore:

Kur është arrestuar dhe paraburgosur për t'u çuar përpara autoritetit gjyqësor kompetent, kur ka arsye të besueshme për të dyshuar se ai ka kryer një vepër penale ose kur ka motive të arsyeshme për të menduar se duhet ndaluar të kryejë një vepër penale ose të largohet pas kryerjes së saj.

2. Çdo person i arrestuar duhet të informohet, brenda një afati sa më të shkurtër dhe në një gjuhë që ai e kupton, për arsyet e arrestimit të tij dhe për çdo akuzë të drejtuar kundër tij.

3. Çdo person i arrestuar ose i paraburgosur, në kushtet e parashikuara në paragrafin 1/c të këtij neni, duhet të çohet menjëherë përpara një gjykatësi ose një magjistrati tjetër të autorizuar me ligj që të ushtrojë funksione gjyqësore, dhe ka të drejtë të gjykohet brenda një afati të arsyeshëm ose të lirohet gjatë procedurës. Lirimi mund të kushtëzohet me një garanci që siguron paraqitjen e personit të interesuar përpara gjyqit.

Konventa Europiane e të Drejtave të Njeriut, sipas Kushtetutës, pas ratifikimit dhe botimit të saj në Fletoren Zyrtare, është bërë pjesë e sistemit të brendshëm juridik. Konventa zbatohet në mënyrë të drejtpërdrejtë dhe ka epërsi mbi ligjet e vendit që nuk pajtohen me të (neni 122 i Kushtetutës).

Standardi minimum i të drejtave dhe i lirive të parashikuara nga ana e Kushtetutës Shqiptare është i njëjtë me standardin minimum të parashikuar për këto të drejta nga ana e Konventës Europiane të të Drejtave të Njeriut.

Në Kushtetutën Shqiptare problemi i shtruar për zgjidhje parashikohet nga neni 27, pika 2, germa "c" dhe neni 28 pika 1 e 2.

Në nenin 27 të Kushtetutës është sanksionuar:

"...

Liria e personit nuk mund të kufizohet, përveçse në rastet e mëposhtme:

...

Kur ka dyshime të arsyeshme se ka kryer një vepër penale ose për të parandaluar kryerjen prej tij të veprës penale, ose largimin e tij pas kryerjes së saj."

Në nenin 28 të Kushtetutës është sanksionuar:

"...

Kushdo, të cilit i hiqet liria, ka të drejtë të njoftohet menjëherë, në gjuhën që ai kupton, për shkaqet e kësaj mase, si dhe për akuzën që i bëhet. Personi, të cilit i është hequr liria, duhet të njoftohet se nuk ka asnjë detyrim të bëjë ndonjë deklaratë dhe ka të drejtë të komunikojë menjëherë me avokatin, si dhe t'i jepet mundësia për realizimin e të drejtave të tij.

Personi, të cilit i është hequr liria sipas nenit 27, paragrafi 2, nënparagrafi "c", duhet të dërgohet brenda 48 orëve përpara gjyqtarit, i cili vendos paraburgimin ose lirimin e tij jo më vonë se 48 orë nga çasti i marrjes së dokumenteve për shqyrtim.

...".

Edhe legjislacioni shqiptar përshkohet nga të njëjtat qëllime, si dhe Konventa Europiane e të Drejtave të Njeriut. Legjislacioni shqiptar i garanton çdokujt të drejtat dhe liritë e parashikuara në seksionin e parë të kësaj Konvente.

Në Kodin e Procedurës Penale u sanksionuan për herë të parë kompetencat e gjykatës për miratimin e akteve më të rëndësishme të fazës së hetimit paraprak, siç janë ato për masat e sigurimit etj.

Në ndryshim nga legjislacioni i mëparshëm, në Kodin e Procedurës Penale u pranuan normat e Konventës Europiane për të Drejtat e Njeriut lidhur me masat e sigurimit, u hoq e drejta e prokurorit për caktimin e këtyre masave që kufizojnë liritë e të drejtat themelore të njeriut dhe u pranua norma ndërkombëtare e caktimit të tyre nga gjyqtari, kur janë rastet dhe kushtet e parashikuara me ligj.

Në përshtatje me nenin 5 të Konventës, që bën fjalë për të drejtën e lirisë dhe të sigurimit, në Kushtetutë dhe në Kodin e Procedurës Penale janë përcaktuar qartë e saktë rastet e heqjes dhe kufizimit të lirisë së personit, si dhe kushtet e kriteret për caktimin e masave të sigurimit në tërësi e të

masës së arrestimit në veçanti.

Në bazë të nenit 27/2 germa “c” të Kushtetutës, liria e personit mund të kufizohet vetëm kur ka dyshime të arsyeshme se ka kryer një veper penale ose për të parandaluar kryerjen prej tij të veprës penale, ose largimin e tij pas kryerjes së saj.

Si në Kushtetutë, edhe në Kodin e Procedurës Penale janë caktuar rregulla të hollësishme për rastin e parashikuar nga neni 5, pika 1, germa “c” e Konventës, sipas së cilës personit mund t’i hiqet liria “kur është arrestuar dhe mbajtur për t’u çuar përpara autoritetit gjyqësor kompetent, në rast se ekzistojnë arsye të besueshme për të dyshuar se ai ka kryer një vepër penale ose kur ndodhen të dhëna të arsyeshme për të menduar se duhet ndaluar të kryejë një vepër penale, ose të arratiset pas kryerjes së saj”.

Në pajtim të plotë me nenin 5, pika 1, germa “c” dhe pikën 3 të këtij neni të Konventës, neni 228 i Kodit të Procedurës Penale ka përcaktuar kushtet dhe kriteret për caktimin e masave të sigurimit. Është theksuar kushti i rëndësishëm sipas të cilit askush nuk mund t’u nënshtrohet masave të sigurimit personal, në qoftë se në ngarkim të tij nuk ekziston një dyshim i arsyeshëm, i bazuar në prova.

Është pranuar tashmë, si nga teoria dhe praktika gjyqësore shqiptare, se dyshimi i arsyeshëm nënkupton bindjen që krijohet nga provat e marra e të shqyrtuara në përputhje me kërkesat e ligjit, të cilat në unitetin e tyre tregojnë se vepra penale ka ndodhur dhe se ajo është kryer nga ai që akuzohet.

Për caktimin e masave të sigurimit personal kërkohet patjetër ekzistenca e veprës penale dhe përgjegjshmëria e atij që akuzohet.

Në një kapitull të veçantë të Kodit të Procedurës Penale janë bërë përcaktime të sakta e të hollësishme për arrestimin në flagrancë dhe ndalimin e personit që dyshohet se ka kryer një krim, duke u zbërthyer e konkretizuar pika 3 e nenit 5 të Konventës. Në nenin 252 të Kodit të Procedurës Penale është dhënë përkufizimi i flagrancës, duke u përcaktuar se është në gjendje flagrante ai që është kapur në kryerje e sipër të veprës penale ose ai që menjëherë pas kryerjes së veprës ndiqet nga policia gjyqësore, nga personi i dëmtuar ose nga persona të tjerë, ose që është kapur me sende dhe prova materiale, nga të cilat duket se ka kryer veprën penale.

Në nenin 253 të Kodit të Procedurës Penale janë përcaktuar kushtet për ndalimin e një personi që dyshohet se ka kryer një krim. Sipas këtij neni, prokurori urdhëron ndalimin e të dyshuarit për një vepër penale që dënohet me burgim jo më pak se dy vjet, kur ka shkaqe të bazuara për të menduar se ai ka rrezik të ikë. Kështu është vepruar edhe në çështjen objekt gjykimi...

Në përshtatje me pikën 2 të nenit 5 të Konventës Europiane të Drejtave të Njeriut, në Kushtetutë dhe në Kodin e Procedurës Penale janë përcaktuar rregulla të hollësishme për njoftimin e akuzës dhe marrjen në pyetje të të arrestuarit ose të ndaluarit. Në nenin 28 të Kushtetutës thuhet se “kushdo, të cilit i hiqet liria, ka të drejtë të njoftohet menjëherë, në gjuhën që ai kupton, për shkaqet e kësaj mase, si dhe për akuzën që i bëhet”.

Në bazë të nenit 256 të Kodit të Procedurës Penale, i arrestuari ose i ndaluari merret në pyetje në prani të mbrojtësit të zgjedhur ose të caktuar kryesisht. Gjatë pyetjes, i arrestuari ose i ndaluari njoftohet për faktin për të cilin procedohet dhe arsyet e marrjes në pyetje, duke ia treguar të dhënat në ngarkim të tij dhe, kur nuk u shkaktohet dëm hetimeve, edhe burimet.

Neni 5, pika 3 e Konventës, cakton rregullin se “çdo person i arrestuar ose i burgosur në kushtet e parashikuara në paragrafin 1, “c” të këtij neni duhet të çohet menjëherë përpara një gjykatësi... dhe ka të drejtë të gjykohet brenda një afati të arsyeshëm ose të lirohet... Lirimi mund të kushtëzohet me një garanci që siguron paraqitjen e personit përpara gjyqit”.

Sipas nenit 28/2 të Kushtetutës dhe nenit 258 të Kodit të Procedurës Penale, kur nuk urdhërohet lirimi i menjëhershëm i të arrestuarit ose të ndaluarit, prokurori, brenda 48 orëve nga arrestimi ose ndalimi, kërkon vleftësimin e masës së marrë në gjykatë. Mosrespektimi i afatit prej 48 orësh bën që arrestimi ose ndalimi të humbasë fuqinë.

Arrestimi ose ndalimi e humbet fuqinë kur vendimi i gjykatës për vleftësimin nuk është shpallur brenda 48 orëve të ardhshme nga çasti në të cilin kërkesa e prokurorit është paraqitur në gjykatë (neni 259/5 i Kodit të Procedurës Penale).

Seanca e vleftësimit zhvillohet me pjesëmarrjen e domosdoshme të prokurorit dhe të mbrojtësit (neni 259/1 i Kodit të Procedurës Penale). Në seancë prokurori tregon shkaqet e arrestimit ose të ndalimit. Pas prokurorit gjykata dëgjon të arrestuarin ose të ndaluarin dhe mbrojtësin ose vetëm këtë të fundit, kur i arrestuari a i ndaluari ka refuzuar të paraqitet (neni 259/2 i Kodit të Procedurës Penale). Kundër vendimit të gjykatës mund të bëhet apel në gjykatën më të lartë nga prokurori dhe i

arrestuari ose i ndaluari (neni 259/3 i Kodit të Procedurës Penale).

Nga shqyrtimi i akteve të dosjes del se Vladimir Ozmaj është njoftuar për thelbin e akuzës në ngarkim të tij, duke iu bërë e qartë:

se ndaj tij është filluar një procedim penal nga Prokuroria e rrethit Durrës;

se ai akuzohet për veprën penale të vjedhjes me anë të mashtrimit, parashikuar nga neni 143/1 i Kodit Penal;

se veprën penale e ka kryer në bashkëpunim me vjehrrën e tij;

se procedimi penal ka filluar mbi bazën e kallëzimit të shtetases Teuta Core;

se cila është përmbajtja në thelb e këtij kallëzimi;

se ka të drejtë të mbrohet me një avokat.

Sa u thanë më sipër, shtetasit Vladimir Ozmaj i janë njoftuar më datë 4.10.2001 në cilësinë e personit ndaj të cilit zhvillohen hetime. Në këtë cilësi, i akuzuari Vladimir Ozmaj ka dhënë shpjegime përpara oficerit të policisë gjyqësore, si dhe përpara Gjykatës së shkallës së parë Durrës, ditën kur është vlefësuar ndalimi dhe është shqyrtuar kërkesa e prokurorit për caktimin e masës së sigurimit “arrest në burg”. Kjo gjendje ka vazhduar deri më datën 17.1.2002. Në këtë datë i akuzuari është marrë i pandehur në bazë të nenit 34 të Kodit të Procedurës Penale. Me fjalë të tjera, i akuzuari është marrë i pandehur pas vlefësimit të masës së arrestit nga gjykata e shkallës së parë dhe para shqyrtimit të ankimit të tij nga gjykata e apelit.

Duke vlerësuar sa u paraqit, Kolegjet e Bashkuara të Gjykatës së Lartë çmojnë se:

Për ndalimin apo arrestimin në flagrancë nga organi i akuzës, si dhe për caktimin e masave të sigurimit personal nga gjykata, marrja më parë e personit me cilësinë e të pandehurit nuk është e detyrueshme.

Kodi i Procedurës Penale, në tërësinë e dispozitave të tij, i njeh të drejtën organit të prokurorisë që, në varësi të të dhënave që ka, të marrë në cilësinë e të pandehurit personin që dyshohet se është autor i një veprë penale.

Në ushtrimin e së drejtës për të marrë personin si të pandehur prokurori, në çdo rast, është i detyruar që të veprojë në përputhje me kërkesat e nenit 34, pika 1, të Kodit të Procedurës Penale.

Në bazë të kësaj dispozite “Merr cilësinë e të pandehurit personi të cilit i atribuohet vepra penale me aktin e njoftimit të akuzës, në të cilin tregohen të dhënat e mjaftueshme për marrjen si të pandehur...”.

Siç del nga përmbajtja e kësaj dispozite, personi e merr cilësinë e të pandehurit vetëm atëherë kur ai njoftohet, me akt të shkruar në formën e vendimit, nga prokurori ose oficeri i policisë gjyqësore, i autorizuar nga prokurori.

Në këtë akt procedural, mbi bazën e të cilit personi merr cilësinë e të pandehurit, parashtrihen të dhënat e grumbulluara deri në atë fazë të hetimit paraprak, të cilat janë vlerësuar të mjaftueshme për të konkluduar si për natyrën kriminale të veprës së kryer, ashtu dhe për autorin e saj dhe fajësinë e tij.

Njoftimi i akuzës, me akt të shkruar, si veprim procedural nënkupton përfundimin paraprak të arritur nga organi i prokurorisë se vepra penale është kryer dhe se autor i saj është personi të cilit i bëhet ky njoftim.

Prokurori, marrjen e personit në cilësinë e të pandehurit, nëpërmjet njoftimit të akuzës me akt të shkruar, mund ta realizojë në çdo fazë të procedimit penal, përfshirë këtu dhe kohën përpara se personit t’i hiqet liria.

Përpilimi i aktit për marrjen e personit në cilësinë e të pandehurit dhe njohja e tij, në mënyrë detyrueshme dhe të hollsishme, me faktet dhe rrethanat, që organi i akuzës ka mundur të grumbullojë kundër tij, kanë lidhje me të drejtën e personit për t’u mbrojtur, pavarësisht nëse është në gjendje të lirë ose me masë sigurimi.

Duke pasur parasysh sa u paraqit dhe siç del nga përmbajtja e dispozitave të Titullit V, Seksioni I dhe II, të Kodit të Procedurës Penale, kur personit i është hequr liria, në formën e ndalimit ose arrestimit në flagrancë ose kur ndaj tij është caktuar masë sigurimi personal, organi i prokurorisë nuk është i detyruar që atë, përpara marrjes së këtyre masave ose përpara se të paraqitet në gjykatë për vlefësimin ose caktimin e masës së sigurimit personal, ta marrë me cilësinë e të pandehurit.

Në nenin 256 të Kodit të Procedurës Penale përcaktohet rregullisht që personi të cilit i është hequr liria, për shkak të ndalimit ose arrestimit në flagrancë, në çdo rast, duhet të merret në pyetje nga prokurori, i cili, pas kryerjes së këtij veprimi, është i detyruar ta njoftojë atë lidhur me “... faktin për të cilin procedohet dhe arsyet e marrjes në pyetje, duke i treguar të dhënat në ngarkim të tij dhe, kur nuk

u shkaktohet dëm hetimeve, edhe burimet”.

Kryerja, nga prokurori, e veprimeve të përcaktuara në këtë dispozitë është e detyrueshme, për çdo rast që personit i hiqet liria.

Marrja në pyetje, nga prokurori, e personit të cilit i është hequr liria, nuk do të thotë se ai, nëpërmjet këtij veprimi, ka marrë cilësinë e të pandehurit.

Veprimet që kryen prokurori, në bazë të nenit 256 të Kodit të Procedurës Penale, nuk janë të njëjta me ato të parashikuara në nenin 34 të këtij Kodi.

Sipas nenit 256 të Kodit të Procedurës Penale, marrja në pyetje e personit, nga prokurori, realizohet pas zbatimit të ndalimit ose arrestimit.

Përpara marrjes në pyetje prokurori ka detyrimin që personin ta njoftojë lidhur me shkakun për të cilin atij i është hequr liria, duke i treguar akuzën, veprën penale konkrete, të cilën ai dyshohet se e ka kryer, si dhe të dhënat ose faktet që kanë mundur të grumbullohen, deri në atë fazë, kundër tij.

Pasqyrimi i veprimeve të kryera nga prokurori, sipas nenit 315 të Kodit të Procedurës Penale, bëhet me procesverbal.

Duke kryer veprimet si më sipër, prokurori, personit të cilit i është hequr liria, nuk i ka dhënë cilësinë e të pandehurit, pasi prej tij nuk është përpiluar akti i veçantë, vendimi, siç kërkon neni 34, pika 1, i Kodit të Procedurës Penale.

Neni 256 i Kodit të Procedurës Penale nuk e urdhëron prokurorin që, në këtë fazë të procedimit, të realizojë të drejtën për të marrë personin si të pandehur.

Njoftimi i personit të ndaluar ose të arrestuar në flagrancë, nga prokurori, për shkaqet dhe kushtet për të cilat është bërë ndalimi ose arrestimi në flagrancë i tij, si dhe njoftimi për të dhënat që kemi se ai është autor i një veprë penale, bëhet në cilësinë e personit ndaj të cilit zhvillohen hetime.

Duke pasur parasysh sa u paraqit, Kolegjet e Bashkuara të Gjykatës së Lartë çmojnë se pretendimet e parashtruara në rekursin e prokurorit janë të drejta.

Caktimi i masës së sigurimit nuk lidhet me njoftimin e akuzës dhe pyetjen e të pandehurit. Masat e sigurimit, si rregull, caktohen përpara se të bëhet njoftimi i akuzës dhe kanë si qëllim që të plotësohen nevojat e sigurimit ndaj personit në procedim. Vetëm pas zbatimit të tyre bëhet njoftimi i akuzës dhe vazhdohet me marrjen në pyetje. Kjo gjë del edhe nga neni 28 i Kushtetutës, që parashikon se kushdo të cilit i hiqet liria ka të drejtë të njoftohet për akuzën që i bëhet ose, e thënë ndryshe, njoftimi i akuzës bëhet pas heqjes së lirisë.

Mendimi sipas të cilit masa e sigurimit mund të caktohet vetëm pasi personi të jetë marrë i pandehur, është i gabuar. Ai bazohet në qëndrimet teorike dhe praktikat e zbatuara sipas kodit të vjetër për masat e sigurimit.

Që masa e sigurimit mund të caktohet edhe pa u marrë i pandehur, del nga disa dispozita të Kodit të Procedurës Penale dhe konkretisht:

Në nenin 307 të Kodit të Procedurës Penale bëhet e qartë se masat e sigurimit mund të caktohen e të zbatohen pa qenë nevoja që personi të jetë marrë i pandehur. Në këtë nen thuhet: “Ai që ka marrë dijeni se ndaj tij zhvillohen hetime, ka të drejtë të paraqitet te prokurori dhe të bëjë deklarime. Paraqitja vetë nuk pengon zbatimin e masave të sigurimit”. Pra, del qartë që masa e sigurimit mund të caktohet para se personi, të cilit i atribuohet vepra penale, të pyetet si i pandehur dhe paraqitja e tij nuk pengon masën e sigurimit që është marrë më përpara.

Në nenin 245 të Kodit të Procedurës Penale, që bën fjalë për vendimin e gjyqtarit për caktimin e masës së sigurimit, thuhet shprehimisht: “Vendimi që cakton masën e sigurimit përmban:

a. gjenealitetet e personit ndaj të cilit merret masa ose çdo gjë tjetër që vlen për ta identifikuar atë dhe, kur është e mundur, tregimin e vendit ku ndodhet”.

Nuk ka si thuhet më qartë që ai nuk është ende i pandehur, por person ndaj të cilit merret masa dhe se ai jo vetëm mund të mos jetë marrë i pandehur, por mund të mos i dihen gjenealitetet e tij, prandaj në vendim duhet të tregohet çdo gjë që vlen për ta identifikuar atë.

Në nenin 246, i cili bën fjalë për zbatimin e masave të sigurimit, thuhet: “Oficeri ose agjenti i policisë, i ngarkuar me zbatimin e vendimit të arrestit, i dorëzon personit ndaj të cilit është marrë masa kopjen e vendimit”.

Në nenin 248, i cili bën fjalë për marrjen në pyetje të personit të arrestuar, thuhet: “Jo më vonë se tri ditë nga zbatimi i masës, gjykata e merr në pyetje personin për të cilin ka vendosur arrestin në burg ose në shtëpi”.

Përdorimi i fjalës “i pandehur”, kur flitet për të drejtat e të arrestuarit, lidhet me faktin që ai

mund të jetë edhe i tillë, por jo se pa qenë i tillë ndaj tij nuk mund të caktohet masë sigurimi. Kjo gjë ndeshet edhe në legjislacionet procedurale të shteteve që kanë rregullin e marrjes si të pandehur në fund të hetimeve, kur vendoset dërgimi i çështjes në gjykatë, pra shumë kohë më vonë se caktimi i masës së sigurimit (shih nenin 292 të Kodit të Procedurës Penale të Italisë, që bën fjalë për vendimin e caktimit të masës së sigurimit).

Nga përmbajtja e dispozitave të analizuara më sipër, rezulton, qartësisht i shprehur, qëllimi i ligjvënësit sipas të cilit masat e sigurimit mund të merren ndaj çdo personi që plotëson kushtet për të qenë subjekt i veprës penale. Terminologjia e përdorur nga Kodi i Procedurës Penale për subjektet e veprave penale ndryshon nga fillimi i çështjes penale e deri në dërgimin e saj për gjykim. Emërtimi i autorëve të veprave penale fillon me termin “personi, të cilit i atribuohet vepra penale” (neni 287), “person ndaj të cilit zhvillohen hetime” (nenet 293/1, 295/1, 296/1 e 2, 302, 303/2 – “b” e “d” dhe 308 etj.) dhe “i pandehur” që ndeshet në shumë dispozita të tjera të Kodit të Procedurës Penale. Autori i mundshëm i veprës penale këto emërtime i merr në faza të ndryshme të procedimit penal. Këto emërtime nuk përfaqësojnë të njëjtën gjë dhe nuk kanë të njëjtin kuptim.

Termin “person të cilit i atribuohet vepra penale” e gjejmë në nenin 287 të Kodit të Procedurës Penale, që bën pjesë në kreun e dytë të titullit të gjashtë të kodit që flet për mënyrën si njoftohet e merr dijeni për veprën penale prokurori dhe policia. Kur njoftuesi mendon se e di se kush është autori i veprës penale, prokurori shënon në regjistrin që mbahet për njoftimin e veprave penale emrin e personit që tregon kallëzuesi, se është ose mund të jetë autor i veprës penale. Nuk ka asnjë dyshim se ky emërtim i përket fazës fillestare të procedimit penal. Termi “person të cilit i atribuohet vepra penale”, i marrë në kontekstin e nenit 287 të Kodit të Procedurës Penale, plus momentin procedural në të cilin përdoret, kuptohet se nuk mund të barazohet as me termin “person ndaj të cilit zhvillohen hetime” dhe as me termin “i pandehur”. Emri i personit të cilit i atribuohet vepra penale shënohet në regjistrë vetëm në ato raste kur kallëzuesi mendon se e di kush është autori i krimit. Por kjo nuk do të thotë se ai është vërtet autor i veprës penale. Në se vërtet personi të cilit i atribuohet vepra penale është ose jo autor i veprës penale, do të dalë nga një hetim i plotë i gjithanshëm e në përputhje me ligjin.

Në fazën e hetimeve paraprake kuptohet se ndryshon dhe gjendja juridiko-procedurale penale e autorit të mundshëm të veprës penale, nga person që i atribuohet vepra penale në “person ndaj të cilit zhvillohen hetime”. Këtë emërtim e mbajnë vetëm personat që dyshohen si autorë të mundshëm të veprës penale. Edhe ky, emërtimi i dytë që merr autori i mundshëm i veprës penale, gjatë hetimeve paraprake nuk mund të barazohet me termin “i pandehur”. Personi ndaj të cilit zhvillohen hetime është një figurë procedurale e përkohshme, që qëndron midis asaj që Kodi i Procedurës Penale e quan “person të cilit i atribuohet vepra penale” dhe “të pandehurit”, e cila është një figurë më e përparuar procedurale dhe relativisht më e qëndrueshme, e cila ruhet e pandryshuar, në çdo gjendje dhe shkallë të procesit penal, derisa të ketë marrë formë të prerë vendimi i pushimit, i pafajësisë ose fajësisë (neni 34/2 i Kodit të Procedurës Penale).

Duke përmbledhur sa u tha më sipër, arrihet në përfundimin se figura procedurale e autorit të mundshëm të veprës penale, që nga momenti i njoftimit të saj te prokurori e deri në momentin e përfundimit të hetimeve (neni 327), evoluon nga “person të cilit i atribuohet vepra penale” në “person ndaj të cilit zhvillohen hetime” dhe së fundi në “i pandehur”, pavarësisht se çështja pushohet (neni 328) ose dërgohet për gjykim (neni 331). Si rregull, statusi i të pandehurit merret në përfundim të hetimeve

përpara se të depozitohet fashikulli i gjykimit, por ky status mund të merret edhe më përpara. Kjo është në çmimin e prokurorit. Dhe këtë prokurori mund ta bëjë në çdo fazë të hetimit deri në përfundimin e tyre. Këtë veprim prokurori e kryen vetëm pasi të ketë siguruar të dhënat e mjaftueshme (neni 34/1 i Kodit të Procedurës Penale).

Duke përfunduar, theksojmë se caktimi i masave të sigurimit kundrejt autorëve të veprave penale nuk kushtëzohet me marrjen e cilësisë së të pandehurit. Përveç dispozitave të cituara e të analizuara më sipër, kjo del edhe nga neni 5 i Kodit të Procedurës Penale, ku thuhet: “Liria e personit mund të kufizohet me masa sigurimi vetëm në rastet dhe mënyrat e përcaktuara me ligj”. Rregulli i përcaktuar në nenin 5 plotësohet dhe sqarohet më së miri nga pika 4 e nenit 34 të Kodit të Procedurës Penale, ku thuhet: “Dispozitat, që zbatohen për të pandehurin, zbatohen edhe për personin nën hetim, me përjashtim të rasteve kur ky kod parashikon ndryshe. Ndaj këtij personi (nënkupto personi në hetim) shtrihen edhe të drejtat dhe garancitë që janë parashikuar për të pandehurin”.

Në vështrim edhe të dispozitave të sapocituara duhet pranuar se prokuroria e ka plotësuar në

mënyrë të rreptë detyrimin ligjor për njoftimin e akuzës. Është e vërtetë se Vladimir Ozmaj është marrë formalisht i pandehur me vonesë e konkretisht më datën 17. 01. 2002, por në përmbajtje, për akuzën është njoftuar shumë kohë më parë, qysh më datën 4.10. 2001. Procesverbali i mbajtur me këtë rast duhet të konsiderohet edhe si akt i njoftimit të akuzës, përderisa ai i plotëson në parim dhe në përmbajtje kërkesat e ligjit për t'u konsideruar një akt njoftimi akuze.

Gjykata e apelit i ka dhënë pa të drejtë më shumë rëndësi gjendjes juridiko-procedurale të personit që do t'i komunikohet akuza sesa përmbajtjes së akuzës. Nga dispozitat procedurale penale del në mënyrë të qartë se ligjvënësi nuk është i interesuar shumë për gjendjen juridiko-procedurale të personit që akuzohet.

Ajo që vlen të theksohet dhe të vihet më shumë në dukje është përcaktimi i përmbajtjes së akuzës që duhet të njoftohet dhe dhënia e mundësisë personit të akuzuar për t'u mbrojtur.

Nga kjo rrjedh përfundimi logjik se organi procedues mund ta bëjë njoftimin e akuzës si përpara pyetjes së personit nën hetim, ashtu edhe përpara marrjes së personit në cilësinë e të pandehurit dhe pyetjes së tij

Si përfundim, Kolegjet e Bashkuara theksojnë se masat e sigurimit mund të caktohen edhe pa u marrë personi më parë si i pandehur, me kusht që të jetë vënë në dijeni menjëherë dhe hollësisht për akuzën që i bëhet dhe për të drejtat e tij (neni 31 i Kushtetutës).

Nisur nga sa më lart, Kolegjet e Bashkuara të Gjykatës së Lartë e konsiderojnë të pabazuar në ligj vendimin nr. 4 datë 7.2.2002 të Gjykatës së apelit Durrës dhe konfirmojnë ligjshmërinë e vendimit nr. 7, datë 11.1.2002 të Gjykatës së shkallës së parë Durrës.

Me gjithë lënien në fuqi, ky vendim do të jetë i zbatueshëm ose jo në varësi të ecurisë së hetimit të mëtejshëm dhe të gjykimit të mundshëm të çështjes brenda afateve përkatëse procedurale të masave të sigurimit, të hetimit e gjykimit të çështjes, etj., për të cilat nuk mund të shprehen Kolegjet e Bashkuara.

Në rast pamundësie ligjore apo objektive të zbatimit të këtij vendimi, për shkak të kalimit të kohës e të krijimit të rrethanave të reja që krijojnë një pamundësi të tillë, atëherë konsideratat e shprehura në të marrin vetëm vlerën e vërejtjeve dhe të orientimeve për praktikën gjyqësore në të ardhmen.

PËR KËTO ARSYE,

Kolegjet e Bashkuara të Gjykatës së Lartë në bazë të nenit 441/1 –“d” të Kodit të Procedurës Penale

V E N D O S Ë N:

Prishjen e vendimit nr. 4, datë 7.2.2002 të Gjykatës së apelit Durrës dhe lënien në fuqi të vendimit nr. 7, datë 11.1.2002, të Gjykatës së Shkallës së Parë Durrës.

Ky vendim për unifikimin e praktikës gjyqësore të dërgohet për botim në Fletoren Zyrtare.

MENDIM PAKICE

Nuk jemi dakord me mendimin e shumicës, për arsyet e mëposhtme:

Problemi që shtrohet për t'u diskutuar dhe që ka ardhur për verifikim në Kolegjet e Bashkuara të Gjykatës së Lartë, në lidhje me faktin nëse mund të caktohet një masë sigurimi pa u marrë personi, më parë, si i pandehur, për shkak të rëndësisë që ka, mendojmë se duhet parë dhe trajtuar në dy aspekte:

Në aspektin juridiko-procedural penal dhe

Në aspektin kushtetues dhe social.

Në aspektin juridiko-procedural penal, ky problem është rregulluar nga ligjvënësi nëpërmjet një serie dispozitash të Kodit të Procedurës Penale, rregullim ky që, sipas mendimit të pakicës, është i plotë dhe, pavarësisht nga mendimet e kundërta që mund të ketë pasur, nuk lë shteg për mëdyshje.

Në këtë përfundim arrihet, së pari, duke bërë interpretimin gramatikor dhe logjik të dispozitave që janë përfshirë në kreun e parë të titullit të pestë të Kodit të Procedurës Penale (nenet 227-243), të cilat përbëjnë grupin e dispozitave nëpërmjet të cilave ligjvënësi ka rregulluar posaçërisht

dhe vetëm problemin e masave të sigurimit personal dhe, së dyti, përmes interpretimit sistematiko-krahasues të një seri dispozitash të tjera të përfshira në seksionet pasardhëse të po këtij titulli (kreu II-V inkluziv) ose dhe në tituj të tjerë të Kodit.

Në kreun e parë të titullit V të Kodit të Procedurës Penale, të cilin, sikurse u tha më lart, ligjvënësi ia ka kushtuar masave të sigurimit personal, masat e sigurimit personal kategorizohen në dy grupe: në a) masa shtrënguese dhe b) masa ndaluese (neni 227). Dallimi midis tyre qëndron në faktin se, ndryshe nga masat shtrënguese, ato ndalueset mund të zbatohen jo për të gjitha veprat penale, por vetëm kur procedohet për vepra penale për të cilat ligji cakton dënim me burgim më të lartë, në maksimum, se një vit, si dhe në faktin që qëllimi i vetëm i marrjes së këtyre masave është parandalues.

Anët e tjera, sikurse janë kushtet për caktimin e masave të sigurimit personal (neni 228), kriteret për caktimin e masave të sigurimit personal (neni 229) dhe zëvendësimin ose bashkimin e masave të sigurimit personal (neni 231), të dyja këto grupe masash sigurimi i kanë të përbashkëta.

Nga përmbajtja e dispozitave të neneve 232-238 dhe 241-242 të Kodit të Procedurës Penale, në të cilat parashikohen llojet konkrete të masave të sigurimit personal (shtrëngueset dhe ndalueset), të dyja këto grupe masash sigurimi personal, kanë të përbashkët edhe faktin se cili është statusi i personit ndaj të cilit ose, thënë ndryshe, në ngarkim të cilit gjykata mund t'i caktojë këto masa.

Kështu, me vendimin që urdhëron ndalimin e daljes jashtë shtetit (neni 233) gjyqtari urdhëron të pandehurin...; me vendimin për paraqitjen në policinë gjyqësore (neni 234) gjykata urdhëron të pandehurin...; me vendimin që ka ndalimin e qëndrimit (neni 235), gjykata urdhëron të pandehurin...; garancia pasurore është marrja e një deklarate (neni 236) të nënshkruar nga i pandehuri...; me vendimin e arrestit në shtëpi (neni 237) gjykata urdhëron të pandehurin...; me vendimin e arrestit në burg (neni 238) gjykata urdhëron policinë gjyqësore që ta kapë të pandehurin...; me vendimin që ka pezullimin e ushtrimit të një detyre a shërbimi publik (neni 242), gjykata i ndalon përkatësisht të pandehurit...; dhe, së fundi, me vendimin që ka ndalimin për të ushtruar profesione ose detyra të caktuara drejtuese në persona juridikë (neni 243) gjykata e ndalon përkatësisht të pandehurin....

Nga citimi i pjesshëm i përmbajtjes së dispozitave të mësipërme rezulton, qartësisht i shprehur, qëllimi i ligjvënësit sipas të cilit të gjitha këto masa të sigurimit personal që u përmendën mund të merren ose të vendosen nga gjykata jo ndaj kujtdo, jo ndaj çdo lloj personi (kuptohet që plotëson kushtet për të qenë subjekt i veprës penale), por vetëm ndaj personave që ndodhen në një gjendje ose me një status të caktuar, po qartësisht të shprehur, nga vetëligjvënësi. Dhe ky person, nga vetë ligjvënësi, është emërtuar “i pandehur”.

Një argument më tepër që përforcon konkluzionin e mësipërm është edhe fakti që, në një rast të vetëm, kur lind nevoja e caktimit të masës së sigurimit ndaj një personi, i cili nuk mund të jetë subjekt i veprës penale për shkak se vuan nga sëmundje mendore që passjellin papërgjegjshmëri, sikurse është shtrimi i përkohshëm në një spital psikiatrik (neni 239), ligjvënësi nuk ka përdorur fjalën i pandehur, por shprehet me fjalët: “Kur personi që duhet arrestuar është i sëmurë mendërisht... gjykata në vend të paraburgimit mund të urdhërojë...”.

Dhe, si në çdo rast tjetër, edhe këtu pakica mendon se ky përcaktim forcon rregullin.

Edhe nga përmbajtja e dispozitave të kreut II, të titullit V të Kodit të Procedurës Penale (neni 244-250), në të cilat përcaktohen rregullat që duhen ndjekur për caktimin dhe zbatimin e masave të sigurimit, pavarësisht se jo në të gjitha ato përmendet termi “i pandehur”, rezulton se masa të tilla mund të caktohen nga gjykata jo ndaj çdo personi, por vetëm ndaj personave që kanë marrë cilësinë e të pandehurit.

Është e vërtetë që në nenin 245 të Kodit të Procedurës Penale bëhet fjalë se vendimi që përmban masën e sigurimit përmban gjenealogjetet e personit ose në nenet 246, 247 dhe 248 të tij bëhet fjalë se agjenti ose oficeri i policisë gjyqësore... i dorëzon personit..., (neni 246), ose kur personi...nuk gjendet... (neni 247) dhe ...gjykata e merr në pyetje personin... (neni 248), por, duke e parë, në tërësinë e saj përmbajtjen, qoftë edhe të këtyre dispozitave, në to bëhet fjalë jo për çfarëdolloj personi, por për persona ndaj të cilëve është caktuar më parë masa e sigurimit personal, që do të thotë se bëhet fjalë për të pandehurin.

Fare qartë një gjë e tillë del nga përmbajtja e tri dispozitave të fundit (nenet 249-250) të këtij kreu, në të cilat thuhet shprehimisht se brenda dhjetë ditëve nga zbatimi ose njoftimi i vendimit të gjykatës... prokurori, i pandehuri ose mbrojtësi i tij... (neni 249/1), ose për të pandehurin e ikur... (neni 249/2), ose kur i pandehuri është paraburgosur... (neni 250/2) dhe kur ndaj të pandehurit janë dhënë disa vendime... (neni 250/4) nga të cilat kuptohet se është fjala për persona ndaj të cilëve ka

qenë caktuar më parë një masë sigurimi dhe këta nuk mund të jenë me cilësi tjetër procedurale veç asaj të të pandehurit në një procedim penal.

Argumenti i përdorur nga shumica, sipas të cilit janë disa veprime procedurale, sikurse arrestimi në flagrancë dhe ndalimi i të dyshuarit për një krim (nenet 251 dhe 253 të Kodit të Procedurës Penale), që ndërmerren akoma pa u marrë personi si i pandehur, pakica mendon se përbëjnë ngatërrim të çështjes midis veprimeve të menjëhershme të organeve të ndjekjes para ose pas fillimit të procedimit penal, si dhe, në një rast të vetëm (neni 253 i Kodit të Procedurës Penale), të prokurorit, kur urdhëron të kryhet ndalimi i personit që dyshohet për një krim, kur ka shkaqe të bazuara për të menduar se ka rrezik ikjeje dhe veprimeve që kanë lidhje me caktimin nga gjykata të masave të sigurimit personal, sikurse janë akti i njoftimit të akuzës, me anën e të cilit personi, të cilit i atribuohet vepra penale, merr cilësinë e të pandehurit (neni 34 i Kodit të Procedurës Penale) dhe kërkesa për caktimin e masave të sigurimit (neni 244 i Kodit të Procedurës Penale) që i paraqitet gjykatës pasi personi të cilit i atribuohet vepra penale të ketë marrë më parë cilësinë e të pandehurit.

Edhe në këtë rast, si argument më tepër që forcon rregullin, mund të silltet veprimi që kryen prokurori, i cili merr në pyetje të arrestuarin ose të ndaluarin, të cilit i njofton faktin për të cilin procedohet dhe arsyet e marrjes në pyetje, duke i treguar të dhënat në ngarkim të tij... (neni 256 i Kodit të Procedurës Penale), veprim edhe ky që, në çdo rast, kryhet para paraqitjes së kërkesës për caktimin e masës së sigurimit.

Edhe pse në rastin e fundit ligjvënësi nuk ka përdorur termin “i pandehuri”, nga përmbajtja e dispozitës së nenit 256 të Kodit të Procedurës Penale ku, veç të tjerave thuhet se “...prokurori... i njofton të arrestuarin ose të ndaluarin faktin për të cilin procedohet dhe arsyet e marrjes në pyetje, duke i treguar të dhënat në drejtim të tij...” del fare qartë se është fjala për detyrimin që ka prokurori që të njoftojë personin e ndaluar ose të arrestuar (kuptohet në flagrancë) për fakte dhe të dhëna të cilat, duke pasur parasysh përmbajtjen e nenit 34 të Kodit të Procedurës Penale, automatikisht, i japin këtij personi cilësinë e të pandehurit.

Duke u nisur, veç të tjerave, edhe nga fakti që dispozita e nenit 256, e cila u përmend më lart, është përfshirë në kreun III të titullit V të Kodit të Procedurës Penale, ku bëhet fjalë për arrestimin në flagrancë dhe ndalimin, kuptohet që ky veprim i prokurorit realizohet para se të bëhet, prej tij, kërkesa për caktimin e masës së sigurimit.

Në favor të pikëpamjes së parashtruar më lart, megjithëse nuk kanë të bëjnë drejtpërdrejt me çështjen për të cilën diskutohet, shërben edhe përmbajtja e një serie dispozitash të tjera të Kodit të Procedurës Penale, të cilat gjenden të shpërndara nëpër tituj dhe nëntituj të ndryshëm të këtij Kodi, sikurse janë dispozitat e neneve 287, 293/1, 295, 296, 302, 303/2-“b” dhe “d”, 304/2, 308 etj. të Kodit të Procedurës Penale. Për të mos patur ndonjë keqkuptim në lidhje me terminologjinë e përdorur nga ligjvënësi për autorin e mundshëm të veprës penale, për njoftimin e së cilës është regjistruar çështja penale, pakica mendon se është vendi të sqarohet se, në lidhje me autorin e mundshëm të veprës penale, ligjvënësi, përveç termit “i pandehur”, ka përdorur dhe termat “personi, të cilit i atribuohet vepra penale” (neni 287) dhe “person ndaj të cilit zhvillohen hetime” (nenet 293/1, 295, 296, 302, 303/2-“b” dhe “d”, 304/2 dhe 308 të Kodit të Procedurës Penale).

Duke u nisur jo vetëm nga përmbajtja e këtyre dispozitave, por edhe nga titulli i Kodit në të cilin ato janë vendosur, si dhe nga organi që procedon për zbatimin e secilës prej tyre, jemi të mendimit se këto tre terma nuk përfaqësojnë të njëjtën gjë, nuk kanë të njëjtin kuptim.

Përsa i takon termit “person të cilit i atribuohet vepra penale”, që përdoret në përmbajtjen e dispozitës së nenit 287 të Kodit të Procedurës Penale, nga qëllimi dhe momenti procedural në të cilin është përdorur, kuptohet se nuk mund të barazohet as me termin “i pandehur”, as edhe me termin “personi ndaj të cilit zhvillohen hetime”. Ai ka të bëjë me shënimin, nga prokurori, në regjistrin që mbahet për njoftimin e veprave penale, të emrit të personit për të cilin ky njoftim bën fjalë se është ose mund të jetë autor i veprës penale dhe kjo ndodh vetëm në ato raste kur njoftuesi mendon se e di se kush është autori i kësaj vepre.

Duke pasur si pikë referimi po përmbajtjen e dispozitave të përmendura të Kodit të Procedurës Penale dhe organin që procedon për zbatimin e tyre, mendojmë se edhe termi “personi ndaj të cilit zhvillohen hetime” nuk mund të barazohet me termin “i pandehur”, pasi nga përmbajtja e dispozitave që u përmendën se është përdorur ky term, rezulton që këtë emërtim e mbajnë vetëm personat që dyshohen si autorë të mundshëm të veprës penale dhe që, me përjashtim të një rasti të vetëm (neni 308 i Kodit të Procedurës Penale), kemi të bëjmë me veprime të kryera nga oficeri i policisë gjyqësore me

ta. Kjo, sepse “personi ndaj të cilit zhvillohen hetimet” është një figurë e përkohshme, provizore procedurale, e cila qëndron midis asaj që ligjvënësi e quan “person të cilit i atribuohet vepra penale” për efekte të regjistrimit, nga prokurori, të emrit të tij, në regjistrin e veprave penale (neni 287) dhe “të pandehurit”, i cili përbën një figurë më të avancuar, relativisht më të qëndrueshme procedurale, e cila ruhet e pandryshuar, në çdo gjendje dhe shkallë të procesit, derisa të ketë marrë formë të prerë vendimi i pushimit, i pafajësisë ose i dënimit (neni 34/2 i Kodit të Procedurës Penale).

Rasti i parashikuar nga neni 308 i Kodit të Procedurës Penale, në të cilin ligjvënësi “personin ndaj të cilit zhvillohen hetimet” e vë në kontakt të drejtpërdrejtë me prokurorin, ka të bëjë me elementet që duhet të plotësojë ftesa që i bën prokurori këtij personi, në statusin procedural në të cilin ai ndodhet deri në atë moment, moment ky që me marrjen në pyetje prej tij (prokurorit), ky i fundit supozohet se i ka njoftuar edhe përse akuzohet, veprim ky që në gjuhën e përditshme quhet “marrje si i pandehur”.

Supozimi i bërë pak më lart e ka bazën në përmbajtjen e dispozitës së nenit 304 të Kodit të Procedurës Penale, në të cilën bëhet fjalë për veprimtarinë hetimore të prokurorit, në pikën 2 të së cilës thuhet se ai (prokurori) mund të kërkojë nga policia gjyqësore kryerjen e veprimeve të deleguara posaçërisht, përfshirë edhe marrjen në pyetje të të pandehurit dhe ballafaqimet në të cilat merr pjesë i pandehuri dhe mbrojtësi i tij.

Nisur nga sa u tha në paragrafin më lart, mendojmë se është lehtësisht e kuptueshme që delegimi i veprimeve oficerit të policisë gjyqësore, prej prokurorit, bëhet pasi ky i fundit t’i ketë njoftuar akuzën personit ndaj të cilit janë zhvilluar hetimet, pra ta ketë marrë atë si të pandehur.

Thënë në formë të përmbledhur, sa u parashtruan në shtatë paragrafët e fundit, figura procedurale e autorit të mundshëm të veprës penale, që në momentin e njoftimit të saj te prokurori deri në momentin e kërkesës për caktimin e masës së sigurimit personal, evoluon nga “person të cilit i atribuohet vepra penale” në “person ndaj të cilit zhvillohen hetimet” dhe në “i pandehur”, cilësi kjo e fundit e cila, sikurse u përmend edhe më lart, pas kësaj ruhet në gjendje dhe shkallë të procesit derisa të ketë marrë formë të prerë vendimi i pushimit, i pafajësisë ose i dënimit.

Në aspektin kushtetues dhe social mendojmë se ky problem duhet trajtuar, së pari, në kuptimin e lirive dhe të drejtave vetjake, që përfshihen në kreun II të Kushtetutës së Republikës së Shqipërisë edhe, së dyti, në kuptim të pasojave negative, ngadonjëherë, të pariparueshme që mund të vijnë nga zbatimi i gabuar i dispozitave që u përmendën të Kodit të Procedurës Penale, gjë që nuk mund të ketë tjetër emër veç arbitraritetit, pasiguri, dhe marrjes nëpër këmbë të njëres prej lirive dhe të drejtave të njeriut, siç është liria e personit.

Është pikërisht kjo arsyeja që ligjvënësi në nenin 27 të Kushtetutës ka përcaktuar në mënyrë taksative gjashtë rastet (shkronjat “a” —“dh” të kësaj dispozite) në të cilat mund t’i hiqet liria një personi, me kusht që të jenë zbatuar procedurat e parashikuara me ligj. Dhe ligji në të cilin janë parashikuar procedurat që duhen ndjekur para se personit t’i hiqet liria, është ligji procedural penal, pra i Kodit të Procedurës Penale, gjë për të cilën pakica mendon se nuk ka diskutim.

Siç dihet, në këtë Kod ligjvënësi ka përcaktuar jo vetëm organet kompetente, por edhe rregullat, procedurat që duhen ndjekur dhe respektuar para se të merret vendimi për heqjen ose kufizimin e lirisë së personit, gjë që diktohet, prerazi, nga shprehja “...përveçse në rastet dhe sipas procedurave të parashikuara me ligj”.

(Pika 1 e nenit 27 të Kushtetutës).

Nga sa u parashtrua më lart arrihet në përfundimin se detyrimi kushtetues konsiston në atë që askujt nuk mund t’i hiqet liria në qoftë se nuk plotësohen dy kushte: a) Nëse rasti nuk parashikohet shprehimisht në ligji dhe b) Nëse nuk janë respektuar procedurat e parashikuara në Kodin e Procedurës Penale.

Është fakt që në Kushtetutë nuk përmendet termi “i pandehur” dhe kjo pasi ajo bën fjalë për liritë dhe të drejtat vetjake të njeriut në përgjithësi dhe jo për kategori të veçanta njerëzish, sikurse janë edhe të pandehurit.

Përsa i takon termit “personi” që përmendet në pikën 2 të nenit 28 të Kushtetutës, mendojmë se përmbajtja e kësaj pike nuk ka të bëjë me masat e sigurimit personal, parashikuar nga neni 227 i Kodit të Procedurës Penale, por me arrestimin në flagrancë dhe ndalimin që, sikurse u përmend më lart, janë veprime që kryhen nga oficeri i policisë gjyqësore me qëllim të ndërprerjes së aktivitetit kriminal dhe pengimit të personit autor i mundshëm i veprës penale, për të mos iu shmangur hetimit dhe gjykimit të çështjes, d.m.th. ka të bëjë me rastet që parashikohen në pjesën e dytë të shkronjës “c”

të pikës 2 të nenit 27 të Kushtetutës, ku thuhet “...për të parandaluar kryerjen prej tij të veprës penale ose largimin e tij pas kryerjes së saj”.

Anëtarë: Spiro Spiro, Kristaq Ngjela, Nikoleta Kita, Zamir Poda.